

VALORIZACE PENZÍ 2011

A

SOCIÁLNÍ POSTAVENÍ ČESKÝCH SENIORŮ

Dne 29. září 2010 rozhodla vláda ČR navýšit k 1. lednu 2011 základní výměru starobních, invalidních, vdovských, vdoveckých a sirotčích důchodů o 60 Kč měsíčně a procentní výměru těchto penzí o 3,9 %. U průměrné starobní penze tak má dojít k navýšení o 371 Kč, tj. na 10 494 Kč. Jde pouze o minimální, zákonem stanovené navýšení, navíc realizované s ročním „výpadkem“.

Rada seniorů České republiky považuje minimální, pouze zákonnou valorizaci penzí na rok 2011 za nedostatečnou. Požaduje plně vykompenzovat očekávaný růst životních nákladů důchodců za léta 2010 a 2011. Podle propočtů Rady bude tento růst činit v roce 2010 3,0 % (inflace 2,3 %) a v roce 2011 3,3 % (inflace 2,5 %). Plná kompenzace předpokládaného růstu životních nákladů důchodců za uvedené období předpokládá starobní penze valorizovat nikoliv o schválených 60 Kč + 3,9 % ale o 110 Kč + 6,3 %. Tj. u průměrné penze navýšení nikoliv o 371 Kč ale o 638 Kč, tedy o 267 Kč více. Tento opodstatněný požadavek byl obsažen ve stanovisku Rady seniorů k vládnímu návrhu valorizace penzí 2011 a také předmětem osobního jednání předsedy Rady s ministrem práce a sociálních věcí. Ministerstvo vyčíslilo požadavek RS ČR na 9 miliard Kč a z důvodu „nutnosti stabilizovat veřejné rozpočty“ požadavek neakceptovalo. Pan ministr argumenty Rady seniorů vnímá, bere je vážně ale deficit na penzijním účtu mu neumožňuje požadavky akceptovat.

Sociální postavení českých starobních důchodců není snadné. Nůžky mezi reálným starobním důchodem a reálnou mzdou, tj. mezi životní úrovní důchodců a ekonomicky aktivních osob se trvale rozevírají, měřeno k roku 1989 činí rozdíl již 45,4 procentních bodů (2009/1989). Důsledkem nulové valorizace penzí v roce 2010 meziročně poklesne jejich reálná kupní síla o cca 3,0 procentní body (měřeno indexem životních nákladů důchodců) a také na evropské poměry skromný náhradový poměr, tj. podíl průměrného starobního důchodu k průměrné mzdě, se sníží. Dle propočtů RS ČR až o 0,9 procentního bodu, tj. na hodnotu 40,2 % (penze/hrubá mzda). Dle propočtů MPSV o 0,8 procentního bodu, tj. na hodnotu 40,8 %. Přitom náhradový poměr např. ve Francii je cca 53 %, v Rakousku cca 53 %, ve Velké Británii cca 45 %, ve Španělsku cca 49 %, v Německu cca 44 %, v Polsku cca 45 % a na Slovensku cca 48 %. Od roku 2008 jsou penze valorizovány pouze na minimální, zákonem stanovené úrovni, stejný postup bude realizován také v roce 2011. V roce 2011 bude v hl. m. Praze, Českých Budějovicích, Plzni, Karlových Varech, Liberci, Hradci Králové, Pardubicích, Jihlavě, Brně, Olomouci, Zlíně a v obcích Středočeského kraje s počtem obyvatel vyšším než 9 999 nadále ze zákona pokračovat regulace nájemného. V ostatních obcích regulace k 31. 12. 2010 skončí, ohlášené jsou pokusy zdrazit nájemné až dvojnásobně. A to ve spojení s očekávaným zdražením elektřiny (až o 13 %), plynu, tepla a dalších služeb souvisejících s bydlením. Tato situace, podle oficiálních průzkumů, existenčně ohrožuje cca 7 000 samostatně žijících důchodců ve větších nájemných bytech v hl. m. Praze. Další tisíce samostatně žijících seniorů ve větších nájemných bytech jsou existenčně ohroženy v Brně a v ostatních velkých městech. Sociální systém ochrany bydlení je nedokonalý, dostatečný počet malometrážních bytů městské samosprávy nenabízejí a ani na trhu malometrážních bytů nejsou pro seniory cenově dostupné. Reálně hrozí bezdomovectví desetitisíců seniorů. Pro Radu seniorů ČR je tato situace nepřijatelná, budeme informovat prezidenta republiky. Dle publikovaných záměrů vlády je připravováno zvýšení snížené sazby daně z přidané hodnoty

ze současných 10 na 11 až 12 % již pro příští rok. Důsledkem bude nárůst inflace až o 0,3 % nebo 0,6 %. A růst životních nákladů důchodců až o 0,4 % nebo 0,9 %. Nejhorší důsledky ponесou důchodci v nejvyšším věku, protože váha potravin, placených léků, zdravotnických prostředků, placené zdravotní péče a sociálních služeb je ve struktuře jejich spotřebního koše oproti jiným věkovým skupinám nejvyšší. Pro rok 2012 má dojít ke zvýšení dalšímu, a to až na 17 % nebo 19 %. Přijetí tohoto opatření zvýší životní náklady důchodců o dalších cca 2,6 % až 3,0 %. Transformační náklady připravované penzijní reformy tedy ponесou nejen důchodci budoucí, ale také důchodci současní. Navíc „váha“ jejich podílu bude ze všech sociálních skupin nejvyšší. Při nastaveném mechanismu valorizace penzí, který obecný náhradový poměr, tj. průměrná penze/průměrná hrubá mzda, v současném období udržuje pouze na úrovni oscilující kolem 40 % jde nejen o **zátěž nepřiměřenou, ale také o zátěž mezigeneračně nespravedlivou. Deklarace politiků, že připravovaná penzijní reforma nebude mít na současné důchodce žádný vliv je tedy v rozporu se zakládanou realitou.** Na evropské poměry skromný náhradový poměr, tj. sociální postavení českých důchodců, se má ale dále snížit. Současná vláda již deklarovala uskutečnit systémovou restrikcí současného mechanismu valorizace penzí, tj. zrušení vazby valorizace na vývoj reálných mezd. **Současní důchodci tedy žádné výhody z prosperity společnosti neponесou, dokonce ani inflace nebude vzhledem k jejich specifickému spotřebnímu koši plně vykompenzována!**

Obecný náhradový poměr – penze/mzda brutto v %

1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
50,4	51,6	55,3	52,0	47,0	44,4	43,8	43,5	45,3	45,9	45,2
2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
44,2	43,4	43,5	42,2	40,6	40,6	40,4	40,2	39,8	42,5 ¹⁾	

T) V roce 2009 byla změněna metodika ČSU pro měření průměrné mzdy v národním hospodářství. dle které byla výše průměrné mzdy za rok 2009 o 732 Kč nižší oproti metodice původní. Dle původní metodiky dosahoval obecný náhradový poměr v roce 2009 hodnoty 41,2 procentních bodů.. MPSV – 41,6 %.

Závěrem:

Vážnou situaci považuje Rada seniorů České republiky za nezbytné projednat se všemi odpovědnými ústavními činiteli, počínaje prezidentem republiky. Příslušné dopisy již byly odeslány premiérovi a sedmi ministrům jeho vlády, dále předsedům parlamentních politických stran. Setkání s prezidentem se má uskutečnit po říjnových volbách. K ovlivnění připravované penzijní reformy jsme nabídli expertní spolupráci premiérovi, zatím ale nemáme odpověď. Ohlášenou restriktivní změnu skromného mechanismu valorizace penzí připustit nelze. K vynucení ústupků vládní koalice je nezbytné oslovit a požádat o pomoc všechny spojence! Pokud to bude nutné, musíme uvažovat též o masových protestních akcích seniorské populace.

V Praze dne 6. října 2010

Zpracovali: Dr. Zdeněk Pernes, Ing. František Hinz